

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölakiin, asunto-osakeyhtiölakiin, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annettuun lakiin, osuuskuntalakiin, prokuralakiin, säätiölakiin sekä vesilakiin sisältyvien kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusten muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi osakeyhtiölakia siten, että osakeyhtiön perustajia, hallituksen jäseniä, toimitusjohtajaa sekä tilintarkastajaa koskevat kansalaisuusvaatimukset poistetaan kokonaan ja että asuinpaikkavaatimuksissa asuinpaikkaan Suomessa rinnastettaisiin asuinpaikka Euroopan talousalueella. Esitys koskee sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että asunto-osakeyhtiölaissa, osuuskuntalaissa, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetussa laissa, prokuralaissa, säätiölaissa ja vesilaissa

olevat kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimukset muutetaan vastaamaan osakeyhtiölain asianomaisia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että osuuskuntalain toiminimenkirjoittajien ja hallinnon hoitajan asuinpaikkavaatimuksesta myöntäisi poikkeusluvan valtioneuvoston yleisistunnon sijasta kauppa- ja teollisuusministeriö.

Esitys liittyy Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus), ja ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin sopimus.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	6. Asian valmistelu	9
1. Esityksen tavoitteet	3	7. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset	9
2. Nykytila	3	8. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	9
2.1. Osakeyhtiölaki	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
2.2. Asunto-osakeyhtiölaki	3	1. Lakiehdotusten perustelut	10
2.3. Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä	4	1.1. Osakeyhtiölaki	10
2.4. Osuuskuntalaki	4	1.2. Asunto-osakeyhtiölaki	11
2.5. Prokuralaki	4	1.3. Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä	11
2.6. Säätölaki	4	1.4. Osuuskuntalaki	11
2.7. Vesilaki	5	1.5. Prokuralaki	12
3. Lainsäädäntö eräissä muissa maissa	5	1.6. Säätölaki	12
4. Muutoksen syyt	6	1.7. Vesilaki	12
4.1. Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen säännökset sijoittautumisoikeudesta	6	2. Voimaantulo	13
4.2. Kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusten merkitys	6	LAKITEKSTIT	13
5. Keinot	7	LIITTEET	
5.1. Kansalaisuusvaatimuksen poistaminen	7	Rinnakkaistekstit	18
5.2. Asuinpaikkavaatimuksen muuttaminen vastaamaan Euroopan talousalueesta tehtyä sopimusta	8		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on saattaa yhteisöoikeudellisissa laeissa esiintyvät yhteisön toimielimiä koskevat kansalaisuus- ja asuinpaikka-vaatimukset vastaamaan sekä Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) asettamia vaatimuksia että yleistä kansainvälistä käytäntöä. Yhteisöoikeudelliset kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimukset kohdistuvat yhteisön perustajiin, yhteisön hallintoelimiin sekä tilintarkastajiin. Nyt esitetyillä muutoksilla saatettaisiin Euroopan talousalueen kansalaiset liikkeenharjoittamisen suhteen yhdenvertaiseen asemaan Suomen kansalaisten kanssa sekä helpotettaisiin muiden ulkomaalaisten mahdollisuuksia päästä osallistumaan yhtiön toimintaan.

Suomi sitoutuu ETA-sopimuksessa saattamaan lainsäädäntönsä syrjimättömyysperiaatteen mukaiseksi sekä noudattamaan tätä periaatetta. Euroopan talousalueen valtioiden kansalaiset tulee siis sopimuksen soveltamisalan puitteissa saattaa samaan asemaan kuin oman maan kansalaiset. Sijoittautumisoikeutta ja palveluiden vapaan tarjoamisen oikeutta koskevat määräykset velvoittavat sopimusvaltioita saattamaan lainsäädäntönsä sellaiseksi, että sopimusvaltioiden kansalaisilla on oikeus perustaa yrityksiä sekä hallinnoida niitä vastaavilla eidoilla kuin oman maan kansalaisilla.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi osuuskuntalain (247/54) toimielimiä koskevat kelpoisuusvaatimukset ja näistä vaatimuksista poikkeamiset siten, että ne vastaavat osakeyhtiölain vaatimuksia.

2. Nykytila

2.1. Osakeyhtiölaki

Osakeyhtiölain 2 luvun 1 §:n 2 momentin (701/85) mukaan osakeyhtiön perustajan tulee olla Suomessa asuva Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen. Perustajista enintään puolet saa asua muussa pohjoismaassa kuin Suomessa. Hallituksen jäsenistä on osakeyhtiölain 8 luvun 4 §:ssä säännös, jonka mukaan vähintään puolet hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajan on oltava Suomessa asuvia Suomen tai muun pohjoismaan kan-

salaisia. Pohjoismaiden ulkopuolella asuvia taikka muun valtion kuin Suomen tai muun pohjoismaan kansalaisia voi hallituksen jäsenistä kuitenkin enintään olla kolmasosa. Jos yhtiössä on hallintoneuvosto, koskevat hallituksen jäsenten kansalaisuus- ja asuinpaikka-vaatimukset osakeyhtiölain 8 luvun 11 §:n 3 momentin perusteella myös hallintoneuvoston jäseniä. Osakeyhtiön selvitysmiehiin sovelletaan lain 13 luvun 6 §:n 2 momentin perusteella samoja säännöksiä kuin hallituksen jäseniin. Lisäksi sovelletaan osakeyhtiölain 8 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan toiminimenkirjoittajaan, joka ei ole hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, 8 luvun 4 §:ssä säädettyä toimitusjohtajaa koskevaa kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusta.

Kauppa- ja teollisuusministeriön luvalla on voitu poiketa edellä mainituista kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimuksista. Ministeriölle tehtyjen lupahakemusten määrä on ollut huomattavassa nousussa viime vuosina. Vuonna 1990 tehtiin noin 300 lupahakemusta ja vuonna 1991 noin 490 lupahakemusta. Vuoden 1992 ensimmäisellä vuosipuoliskolla oli lupahakemuksia tehty jo noin 280. Lupahakemuksista noin 3/4 on liittynyt hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan kansalaisuuteen tai asuinpaikkaan ja loput toiminimenkirjoittajien, prokuristien ja perustajien kansalaisuuteen tai asuinpaikkaan. Hallituksen jäsenten osalta lupahakemukset on useimmiten myönnetty, mutta toimitusjohtajan osalta on pääsääntöisesti edellytetty, että hän asuu Suomessa. Sen sijaan kansalaisuudelle ei ole asetettu vaatimuksia.

Osakeyhtiölain 10 luvun 3 §:ssä säädetään yhtiön tilintarkastajista, että vähintään yhden tilintarkastajan tulee olla Suomessa asuva Suomen kansalainen tai Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Keskuskauppakamarin vahvistamien Keskuskauppakamarin ja kauppakamarin tilintarkastusyhteisöjen sääntöjen mukaan tilintarkastusyhteisöksi voidaan hyväksyä Suomessa rekisteröity osakeyhtiö tai osuuskunta. Tilintarkastajien osalta ei ole ollut poikkeuslupamahdollisuutta.

2.2. Asunto-osakeyhtiölaki

Vuonna 1991 annettiin uusi asunto-osakeyh-

tiölaki (809/91), jolla kumottiin aikaisempi laki asunto-osakeyhtiöistä (30/26). Aikaisemman lain mukaan sovellettiin muun muassa hallituksen jäseniin, isännöitsijään ja tilintarkastajiin osakeyhtiölain säännöksiä. Uudessa asunto-osakeyhtiölaissa poistettiin asunto-osakeyhtiön hallituksen jäseniä, isännöitsijää sekä tilintarkastajia koskevat kansalaisuusvaatimukset. Asuinpaikkavaatimukset säädettiin vastaaviksi kuin osakeyhtiölaissa. Asunto-osakeyhtiölain 53 §:n mukaan vähintään puolella hallituksen jäsenistä ja isännöitsijällä on oltava kotipaikka Suomessa, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä lupaa poiketa tästä. Tilintarkastajan tulee asunto-osakeyhtiölain 65 §:n mukaan olla Suomessa asuva henkilö tai Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö.

2.3. Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä

Hallituksen esityksessä ulkomaalaisten yritysostoja ja kiinteistönhankintaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 120/1992 vp.) ehdotetaan kumottavaksi ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön ja kommandiittiyhtiöön annettu laki (322/73). Toteutuessaan esitys tarkoittaisi sitä, että sekä ulkomaalainen luonnollinen henkilö että yhteisö voi ilman lupaa perustaa avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön sekä liittyä siihen.

Avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain (389/88) 10 luvun 2 §:ssä säädetään tilintarkastajien kelpoisuusehdoista sellaisissa yhtiöissä, joissa lain mukaan tulee olla tilintarkastaja. Pykälän 2 momentin mukaan tulee vähintään yhden tilintarkastajan olla Suomessa asuva Suomen kansalainen tai kauppakamarin tai Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö.

2.4. Osuuskuntalaki

Osuuskuntalain 69 §:n mukaan saa osuuskunnan hallituksen jäsenenä olla ainoastaan tässä maassa asuva Suomen kansalainen, joka ei ole vajaan valtainen. Hallintoneuvoston jäseniin on lain 85 §:n 4 momentin mukaan sovellettava, mitä hallituksen jäsenistä on säädetty.

Vuonna 1981 annetun osuuskuntalain muutoksen (371/81) jälkeen, osuuskuntalain 76 §:n mukaan ei toiminimen kirjoittamisoikeutta saa antaa henkilölle, joka on vajaan valtainen, eikä myöskään ilman valtioneuvoston lupaa sille, joka ei ole tässä maassa asuva Suomen kansalainen. Osuuskunnan säännöissä voidaan osuuskuntalain 80 §:n mukaan määrätä, että hallitus on oikeutettu valtuuttamaan muunkin kuin hallitukseen kuuluvan henkilön sen valvonnassa hoitamaan juoksevia asioita tai muutoin määrättyä osaa hallinnosta. Tämän henkilön tulee olla Suomessa asuva Suomen kansalainen. Valtioneuvoston luvalla voidaan näistä vaatimuksista poiketa. Osuuskunnan hallituksen jäseniä ja hallinnon hoitajia koskevia lupahakemuksia ei kuitenkaan juuri ole esiintynyt.

Osuuskuntalain 88 §:n mukaan saa tilintarkastajana olla ainoastaan Suomessa asuva Suomen kansalainen. Tältä osin ei ole poikkeuslupamahdollisuutta.

2.5. Prokuralaki

Prokuralain 4 §:n (702/85) mukaan tulee osakeyhtiön ja osuuskunnan prokuristin asua Suomessa. Lisäksi prokuristin tulee täyttää osuuskunnan ja osakeyhtiön toiminimenkirjoittajille asetetut kansalaisuusvaatimukset. Osuuskunnassa tulee prokuristin siten aina olla Suomessa asuva Suomen kansalainen, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä poikkeusta. Osakeyhtiölain toiminimenkirjoittajan kansalaisuusvaatimukset määräytyvät osakeyhtiölain 8 luvun 12 ja 4 §:n säännöksiä soveltamalla. Osakeyhtiön prokuristin, joka ei ole hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, tulee siten olla Suomessa asuva Suomen tai muun pohjoismaan kansalainen, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä poikkeusta.

2.6. Säätiölaki

Säätiölain 9 §:n (349/87) mukaan tulee säätiöllä olla hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja ja vähintään kaksi muuta jäsentä. Hallituksen jäsenten tulee olla Suomessa asuvia Suomen kansalaisia, jollei valtioneuvosto myönnä poikkeusta. Samoin säätiön nimenkirjoittajan tulee olla Suomessa asuva Suomen kansalainen, jol-

lei valtioneuvosto myönnä poikkeusta. Säätiöasetuksella (1045/89) on valtioneuvoston tehtävät tältä osin siirretty oikeuministeriölle.

2.7. Vesilaki

Vesilain (264/61) 5 luvussa säännellään erityisestä puutavaran yhteisuiton toimittamista varten perustettavasta uittoyhdistyksestä. Vesilain 5 luvun 53 §:n (629/91) mukaan uittoyhdistyksen hallituksen jäsenenä saa olla ainoastaan Suomessa asuva Suomen kansalainen. Maa- ja metsätalousministeriö voi erityisessä tapauksessa antaa luvan siihen, että hallituksen jäsenenä saa olla ulkomaalainen tai ulkomailla asuva Suomen kansalainen. Hallituksessa ei kuitenkaan saa olla ulkomailla asuvia Suomen kansalaisia tai ulkomaalaisia enempää kuin kolmannes sen jäsenluvusta.

Vesilain 8 luvussa on säännökset säännöstely-yhtiöstä. Säännöstely-yhtiön hallitukseen sovelletaan vesilain 8 luvun 18 §:n perusteella samoja säännöksiä kuin uittoyhdistyksen hallitukseen.

Vesilain 5 luvun 59 §:n mukaan tulee myös uittoyhdistyksen tilintarkastajan olla Suomessa asuva Suomen kansalainen. Maa- ja metsätalousministeriö voi myöntää luvan, että yksi tilintarkastaja saa olla ulkomaalainen tai ulkomailla asuva Suomen kansalainen.

3. Lainsäädäntö eräissä muissa maissa

Ruotsi

Ruotsissa on tämän vuoden alussa tullut voimaan lainmuutos, jolla on poistettu osakeyhtiölaista perustajia, toimitusjohtajaa, hallituksen jäseniä, selvitysmiehiä ja tilintarkastajia koskevat kansalaisuusvaatimukset. Vaatimusten lieventämistä perusteltiin sillä, että on haluttu edesauttaa Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) ja Euroopan yhteisöjen (EY) yhteistä pyrkimystä, tavaroiden, palveluiden, ihmisten ja pääoman vapaata liikkuvuutta. Toisena perusteluna esitettiin, että poikkeusluhahakemusten käsitteleminen vaatii paljon voimavaroja, ja että yritykset kokevat poikkeusluvan hakemisen tarpeettomaksi ja byrokraatiseksi.

Ruotsin osakeyhtiölain mukaan puolella

hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajalla tulee olla asuinpaikka Ruotsissa. Ruotsin hallitus tai sen nimeämä muu viranomainen voi kuitenkin myöntää poikkeuksen pääsäännöistä. Myös toiminimenkirjoittajilla tulee olla asuinpaikka Ruotsissa, jollei Ruotsin hallitus tai sen nimeämä viranomainen myönnä poikkeusta. Tilintarkastajia ei koske asuinpaikkavaatimus.

Ruotsissa on kesällä 1992 annettu hallituksen esitys, jossa ehdotetaan, että osakeyhtiölain, pankkeja koskevien lakien, vakuutustointaa koskevien lakien sekä osuuskuntaa vastaavan taloudellista yhdistystä koskevan lain asuinpaikkavaatimuksia muutetaan niin, että asumiseen Ruotsissa rinnastetaan asuminen Euroopan talousalueella. Lisäksi ehdotuksessa esitetään, että mikäli yhtiön kaikki toiminimenkirjoittamiseen oikeutetut asuvat muualla kuin Ruotsissa, tulisi yhtiön kuitenkin valtuuttaa joku Ruotsissa asuva henkilö vastaanottamaan yhtiölle tulevat haasteet.

Norja

Norjan osakeyhtiölaissa ei ole asetettu yhtiön toimielimille kansalaisuusvaatimuksia. Puolella hallituksen jäsenistä tulee kuitenkin olla kotipaikka Norjassa. Jotta asuinpaikkavaatimus toteutuisi, tulee henkilön olla asunut Norjassa viimeiset kaksi vuotta. Vastaavat säännökset koskevat perustajia ja yhtiön toiminimenkirjoittajia.

Norjassa on annettu keväällä 1992 ETA-sopimukseen perustuva hallituksen esitys, jossa ehdotetaan, että asuinpaikkavaatimukset eivät koskisi Euroopan talousalueella asuvia Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisia.

Tanska

Tanskan osakeyhtiölain mukaan perustajista tulee vähintään kahdella kolmesta olla kotipaikka Tanskassa, jollei teollisuusministeriö myönnä poikkeusta. Toimitusjohtajalla ja vähintään puolella hallituksen jäsenistä tulee olla kotipaikka Tanskassa, jollei teollisuusministeriö myönnä poikkeusta.

Sekä perustajien että hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan kotipaikkavaatimuksesta on säädetty yleinen poikkeus EY:n jäsenvaltioiden kansalaisten osalta tapauksissa, jotka kuuluvat EY-direktiivien alaisuuteen (työvoiman vapaa liikkuvuus ja liikkeenperustamisoikeus).

Saksa

Saksan osakeyhtiölaki ei sisällä yhtiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäseniä koskevia kansalaisuus- tai asuinpaikkavaatimuksia. Myöskään perustajien kansalaisuutta tai asuinpaikkaa ei ole rajoitettu.

Yhdistynyt kuningaskunta

Englannin Companies Act 1985 koskee kaikkia yhtiöitä, joiden toimintaa voidaan harjoittaa ilman henkilökohtaista vastuuta. Kyseinen laki ei sisällä säännöksiä yhtiön perustajien ja yhtiön johdon kansalaisuudesta tai asuinpaikasta.

Ranska

Myöskään Ranskassa ei hallituksen jäsenille aseteta yleisiä kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimuksia. Sen sijaan toimitusjohtajan, varatoimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan tulee olla Ranskan kansalainen. Ranskan kansalaisiin rinnastetaan EY:n jäsenmaiden kansalaiset.

4. Muutoksen syyt**4.1. Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen säännökset sijoittautumisoikeudesta**

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen III osan 2 luvussa määrätään sijoittautumisoikeudesta. Sopimuksen 31 artiklan mukaan sopimuksen määräysten mukaisesti ei ole rajoituksia, jotka koskevat EY:n jäsenvaltion tai EFTA-valtion kansalaisten vapautta sijoittautua EY:n jäsenvaltion tai EFTA-valtion alueelle. Tämä koskee myös EY:n jäsenvaltion tai EFTA-valtion alueelle sijoittautuneen EY:n jäsenvaltion tai EFTA-valtion kansalaisen vapautta perustaa kauppaedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä kyseisten valtioiden alueelle. Sijoittautumisvapauteen kuuluu paitsi oikeus perustaa myös oikeus johtaa yrityksiä niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia. Näin ollen Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisten kohtelun lainsäädännössä tulee olla sama kuin mitä se on oman maan kansalaisille.

ETA-sopimuksen 34 artiklan mukaan tulee EY:n jäsenvaltioiden tai EFTA-valtion lainsäädännön mukaisesti perustetut yhtiöt, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai

päätoimipaikka on sopimuspuolten alueella, rinnastaa luonnollisiin henkilöihin, kun kyse on sijoittautumisoikeudesta.

Sijoittautumisvapauden päämääränä on ajatus yhtenäisestä markkina-alueesta, jonka toiminta perustuu yhteisiin sääntöihin ja yhdenvertaisiin kilpailun edellytyksiin. Ajatus yhteisestä markkinoista perustuu EY:n peruskirjan Rooman sopimuksen perusolettamaan, että tavarat, ihmiset, palvelut ja pääoma voi vapaasti liikkua eri jäsenvaltioiden välillä. Rooman sopimuksen 7 artiklan yleisen diskriminointikiellon mukaisesti kaikki kansallisuuteen perustuva syrjintä kielletään sopimuksen soveltamisalan puitteissa, mikä ei vaikuta kuitenkaan sopimukseen sisältyviin yksityiskohtaisempiin määräyksiin.

Yleisen diskriminointikiellon lisäksi määrätään Rooman sopimuksen 52 artiklassa eri maiden kansalaisten liikkeenperustamisvapaudesta. Sen mukaan jäsenvaltioiden kansalaisilla tulee olla oikeus perustaa toisen jäsenvaltion alueelle juridisesti erityyppisiä liikkeitä. Tämä vapaus koskee myös juridisten henkilöiden oikeutta perustaa toisiin jäsenvaltioihin sivuliikkeitä, tytäryhtiöitä tai agentuureja. Rooman sopimuksen 52 artikla kieltää sekä suoran että epäsuoran diskriminoinnin.

EY:n tuomioistuin on 25 päivänä heinäkuuta 1991 antamassaan päätöksessään (asiassa C-221/89, Factortame Ltd ym. v. Secretary of State for Transport) ottanut muun muassa kantaa siihen, onko kansallisessa lainsäädännössä oleva asuinpaikkavaatimus yhdenmukainen EY:n vapaata sijoittautumisoikeutta koskevien säännösten kanssa. Tuomioistuin katsoi päätöksessään, että on Rooman sopimuksen 52 artiklan vastaista asettaa kalastusaluksen rekisteröinnin edellytykseksi se, että laivan omistajat, johtajat ja muut vastaavat asuvat rekisteröintivaltiossa. Tuomioistuin katsoi lisäksi, että kansallisessa lainsäädännössä oleva poikkeuslupamahdollisuus ei poista sitä tosiasiaa, että säännös on ristiriidassa sijoittautumisvapauden kanssa. Myös aikaisemmassa oikeuskäytännössä on sijoittautumisvapauden käyttämiseen vaikuttavia asuinpaikkavaatimuksia pääsäännön mukaan pidetty peiteltyinä kansalaisuuden perusteella harjoitettuna syrjintänä.

ETA-sopimuksen sisältö on asianomaisilta osiltaan yhtenevä EY-oikeuden kanssa ja mainittu EY:n tuomioistuimen päätös sitoo Suomea ETA-sopimuksen 6 artiklan nojalla.

4.2. Kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusten merkitys

Kansalaisuusvaatimuksia on esiintynyt Suomen yhteisöläinsäädännössä viime vuosisadalta lähtien. Esimerkiksi jo vuoden 1895 laissa osakeyhtiöistä säädettiin, että hallituksen enemmistön tuli olla Suomen kansalaisia.

Osakeyhtiölain kansalaisuusvaatimuksista luopumista esitettiin ensimmäisen kerran jo vuonna 1969 osakeyhtiölakikomitean mietinnössä (komiteamietintö 1969:A20). Yhteisöpohjoismaisen osakeyhtiölain valmistelun yhtenä tavoitteena oli helpottaa pohjoismaisten yritysten liiketoiminnan perustamista muihin pohjoismaihin. Komiteamietinnössä ehdotettiin jo tällöin, että perustajien, hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan kansalaisuusvaatimuksesta luovuttaisiin kokonaan ja että siirryttäisiin asuinpaikkaperiaatteeseen. Asuinpaikkaperiaatteen katsottiin olevan riittävä toteuttamaan kysymyksessä olevien sääntöjen päätarkoituksen eli sen, että yrityksen johdossa toimivat henkilöt ovat perehtyneet yhtiön kotimaan olosuhteisiin. Pohjoismaisten osakeyhtiökomiteoiden mielestä ei enää tuolloin ollut ”syytä eikä edes mahdollistakaan rajoittaa tätä liberalisointia koskemaan vain pohjoismaita, vaan vaatimusten lieventäminen on tapahtunut maantieteellisiä rajoja huomioon ottamatta”. Osakeyhtiölain jatkovalmistelussa haluttiin kuitenkin säilyttää kansalaisuusvaatimus perustajien ja hallituksen jäsenten enemmistön ja toimitusjohtajan osalta.

Asuinpaikkavaatimusta lievennettiin muiden pohjoismaiden kansalaisten osalta vuonna 1985. Kansalaisuusvaatimuksen laajentamista muihin pohjoismaalaisiin perusteltiin tuolloin (HE 190/1983 vp.) sillä, että mahdollisuudet asettaa henkilö vastuuseen toiminnastaan suomalaisessa osakeyhtiössä tai sen edustajana ovat samat riippumatta siitä, onko hän Suomen vai toisen pohjoismaan kansalainen.

Kansalaisuusvaatimus on perustunut siihen oletukseen, että oman maan kansalaiset ovat paremmin selvillä maansa lainsäädännöstä ja olosuhteista ja että tällä tavalla varmistetaan suomalainen vaikutusvalta yrityksissä ja turvataan yhteiskuntaolot maassa. Kansalaisuusvaatimuksen on katsottu myös takaavan sen, että yhtiön johto tuntee suomalaisen lainsäädännön ja työmarkkinaolot.

Nämä lainsäädännön taustaoletukset eivät kuitenkaan enää vastaa suomalaisen yhteiskun-

nan olosuhteita ja elinkeinoelämän nykyistä toimintaympäristöä. Kansalaisuus ei takaa lainsäädännön ja olojen tuntemusta ja tietämystä. Kansalaisuus ei myöskään takaa vaikutusvaltaa yhtiössä varsinkaan, mikäli ulkomaalaisomistus tullaan kokonaisuudessaan vapauttamaan. Yhtiön johdonhan nimittävät osakkeenomistajat, joten ulkomaalaisten omistamassa yrityksessä on heidän vaikutusvaltansa joka tapauksessa suuri.

Kansainvälisten sopimusten yhtenä yleisenä lähtökohtana voitaneen pitää sitä, että kansalaisuus ei saa olla syrjinnän peruste. Suomi on jäsenenä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD). OECD:n pääomaliikkeitä ja niin sanottuja palvelumaksuja koskevien koodien (Code of liberalisation of capital movements ja Code of liberalisation of current invisible operations) tavoitteena on esteiden asteittainen poistaminen muun muassa suorilta sijoituksilta, arvopaperikaupalta, kiinteistösijoituksilta ja liikkeenperustamiselta. Ulkomaalaisten tulee voida perustaa jäsenvaltiossa yritys tai sivuliike, laajentaa toimivaa yritystä tai sivuliikettä tai hankkia omistukseensa olemassa oleva yritys. Liikkeenperustamisvapaus sisältää perustamisoikeuden lisäksi myös oikeuden harjoittaa liikettä. OECD:n yhtenä tavoitteena onkin, että OECD:n jäsenvaltioissa myös ulkomaalaisomistuksessa olevat yritykset saavat vastaavan kohtelun kuin kotimaisessa omistuksessa olevat yritykset.

5. Keinot

5.1. Kansalaisuusvaatimuksen poistaminen

Suomen nykyinen yhteisöläinsäädäntö on kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusten osalta kansainvälisesti arvioituna erittäin tiukka. Kansalaisuusvaatimus on kuitenkin myös Suomessa menettänyt entisestään merkitystään yleisen kansainvälisen kanssakäymisen lisääntyessä. Markkinatalousmaiden yritystoiminta on laajalti kansainvälistynyt ja kansantaloudet ovat pitkälti integroituneita keskenään. Kansainvälistyminen edellyttää sitä, että muiden maiden kansalaisille annetaan vastaavat oikeudet kuin mitä Suomen kansalaisilla on ao. maissa. Samat oikeudet tulee antaa koskivatpa ne yhtiöiden perustamista tai hallinnointia.

Hallituksen esityksessä ulkomaalaisten yritystoja ja kiinteistönhankintaa koskevaksi lainsäädännöksi ehdotetaan, että ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteitä omaisuutta ja osakkeita annettu laki (219/39) eli niin sanottu rajoituslaki kumottaisiin. Samoin kumottaisiin rajoituslakiin liittyvät ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta ryhtyä yhtiömieheksi kauppayhtiöön ja kommandiittiyhtiöön annettu sekä osakkeita koskevista välikäsisuhteista annettu laki (224/39). Esityksen mukaan osakkeiden ja kiinteistöjen omistus vapautuu lähes kokonaan. Ainoastaan merkittävimpiin suomalaisiin yrityksiin liittyviin yrityskauppoihin kohdistettaisiin valvonta erillisellä lailla tietyksi siirtymäajaksi. Lisäksi rajoitettaisiin vapaa-ajan kiinteistöjen hankintaa.

Jos kansalaisuusvaatimukset säilytettäisiin muiden kuin Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten osalta, tarkoittaisi tämä sitä, että muu kuin ETA-valtion kansalainen voisi omistaa kokonaan suomalaisen yrityksen, mutta hän ei ilman poikkeuslupaa voisi toimia esimerkiksi omistamansa yhtiön toimitusjohtajana. Jos ulkomaalaisomistus eli pääomien sijoittaminen Suomeen sallitaan ja näin hyväksytään ulkomaalaisen vaikutusvallan mahdollinen lisääntyminen omistuksen kautta, tulee myös sallia näiden pääomien hallinnointi.

Ulkomailla asuvien ja ulkomaisten yhteisöjen kiinteistöjen hankinnan valvonnasta on tarkoitus säätää ulkomaalaisomistuksen vapauttamisen yhteydessä. Tällöin muun muassa rajavyöhykkeellä ja suoja-alueella olevien kiinteistöjen sekä vapaa-ajan asunnoksi että virkistyskäyttöön tarkoitettujen kiinteistöjen hankkiminen olisi ulkomaalaisille yhtiöille luvanvaraista. Ulkomaisten yhteisöiden lisäksi tulisi sellaisen suomalaisen yhteisön, jossa määräysvalta on ulkomailla asuvilla, saada lupa yllä mainitun kaltaisen kiinteistön hankkimiseen. Kiinteistön hankinta on siis sidottu määräysvaltasuhteisiin eikä sillä sinänsä olisi merkitystä, kuka yhtiön on perustanut tai kuka sitä hallinnoi.

ETA-sopimuksen, muun kansainvälisen taloudellisen integraatiokehityksen sekä ulkomaalaisomistuksen vapauttamisen vuoksi ehdotetaan, että yhteisölaeissa esiintyvät kansalaisuusvaatimukset poistetaan kokonaan eikä ainoastaan Euroopan talousalueeseen kuuluviin valtioiden kansalaisten osalta.

5.2. Asuinpaikkavaatimuksen muuttaminen vastaamaan Euroopan talousalueesta tehtyä sopimusta

Asuinpaikkavaatimusta on perusteltu muun muassa sillä, että Suomesta tulee aina löytyä vastuullinen henkilö, jonka puoleen viranomaiset, velkojat, osakkeenomistajat sekä ne yritykset ja yksityiset, jotka ovat liikesuhteessa osakeyhtiöön, voivat kääntyä yhtiötä koskevassa asiassa. Yhtiön eri tahoille on tärkeää sen lisäksi, että yhtiö voidaan tarvittaessa haastaa oikeuteen, myös että tuomiot voidaan panna täytäntöön.

Syyskuussa 1988 allekirjoittivat EY:n ja EFTAn jäsenvaltiot yleissopimuksen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla eli niin sanotun Luganon sopimuksen. Sopimusta sovelletaan yksityisoikeudellisissa asioissa ja sen mukaan sopimusvaltiossa annettu tuomio on tunnustettava ja pantava täytäntöön riippumatta siitä, mihin seikkaan tuomioistuin on perustanut toimivaltansa. Sopimuksen mukaan on Suomessa annettu tuomio, joka koskee esimerkiksi Suomessa syntyntä vahingonkorvausvelvollisuutta, tunnustettavissa ja täytäntöön pantavissa myös sellaisen henkilön osalta, jolla on kotipaikka tai asuinpaikka muussa sopimusvaltiossa. Luganon sopimuksen soveltamisala rajoittuu nimenomaan sellaisiin henkilöihin, joilla on kotipaikka tai asuinpaikka sopimusvaltiossa. Kansalaisuudella ei tässä yhteydessä enää ole merkitystä.

Luganon sopimus tuli kansainvälisesti voimaan vuoden 1992 alusta. Suomen osalta on hallituksen esitys sopimuksen sekä siihen liittyvien pöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 177/1992 vp.) annettu syyskuussa 1992.

Luganon sopimuksessa ovat mukana ainoastaan Euroopan talousalueeseen kuuluvat valtiot. Tämän vuoksi on katsottu aiheelliseksi helpottaa asuinpaikkavaatimusta ainoastaan Euroopan talousalueen osalta. Ottaen huomioon muun muassa muiden pohjoismaiden ehdotukset, ei asuinpaikkavaatimuksen poistamista tässä yhteydessä kokonaan katsota aiheelliseksi ehdottaa.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä valmistellaan esitystä laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain muuttamisesta, jossa ehdotettaneen, että elinkeinonharjoittajalla tulisi olla edustaja, jolla on kotipaikka Suomessa

ja oikeus tämän puolesta ottaa vastaan haasteita ja muita tiedoksiantoja. Jos hallituksen kaikki jäsenet ja toimitusjohtaja asuvat muualla kuin Suomessa eikä yhtiöllä ole toiminimenkirjoittajaa, jolla olisi kotipaikka Suomessa, tulisi yhtiön kuitenkin aina ilmoittaa kaupparekisteriin merkittäväksi edustaja, jolla on kotipaikka Suomessa. Tällöin yhtiön sidosryhmillä olisi mahdollisuus ainakin käytännössä saada yhtiötä koskeva asia vireille antamalla siitä tieto edustajalle.

6. Asian valmistelu

Luonnos hallituksen esitykseksi on valmistettu oikeusministeriössä virkatyönä. Koska kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimuksia esiintyy myös muiden ministeriöiden hallinnonalaan kuuluvissa yhteisöoikeudellisissa säädöksissä, on ministeriöiden välillä ollut yhteistyötä ETA-sopimuksen aiheuttamien muutosten yhdenmuokaistamiseksi.

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi on pyydetty lausunnot ulkoasianministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työministeriöltä, ympäristöministeriöltä, patentti- ja rekisterihallitukselta, Helsingin maistraatilta, Uudenmaan lääninhallitukselta, Teollisuuden Keskusliitolta, Suomen Ulkomaankauppaliitolta, KHT-yhdistykseltä, Tilintarkastajayhdistys HTM:ltä, Keskuskauppamarilta, Suomen Yrittäjien Keskusliitto SYKL:ltä sekä Suomen Asianajajaliitolta.

Lausunnonantajat ovat pääosin suhtautuneet myönteisesti ehdotukseen sekä kansalaisuusvaatimuksen poistamisen että asuinpaikkavaatimuksen muuttamisen osalta. Lausunnonantajien esittämät näkökohdat on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esitystä lopulliseen muotoon saatettaessa. Yhdessä lausunnossa kiinnitettiin huomiota tarpeeseen selvittää osakeyhtiölain oikeuspaikkasäännöksiä, kun ehdotuksen mukaan esimerkiksi kaikilla yhtiön johtoon kuuluvilla henkilöillä voisi olla asuinpaikka muualla kuin Suomessa. Tältä osin selvitystyö on vireillä oikeusministeriössä.

Esitys on saatettu lopulliseen muotoonsa virkatyönä oikeusministeriössä.

7. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Ehdotettu muutos vähentäisi kauppa- ja te-

ollisuusministeriölle tulevien lupahakemusten määrää. Kansalaisuuteen perustuvia lupahakemuksia ei tarvitsisi enää lainkaan tehdä, kun kansalaisuusvaatimukset poistettaisiin kokonaan. Samoin asuinpaikkaa koskevien hakemusten määrä laskisi, kun ETA-maissa asuvien henkilöiden osalta ei tarvittaisi poikkeuslupaa. Muutoksella olisi vaikutuksia kauppa- ja teollisuusministeriössä, jonka poikkeuslupahakemusten käsittelyyn tarvittava työmäärä vähennee ja arviolta yhden virkamiehen työpanos vapautuu muihin tehtäviin.

Leimaverolain 8 §:n (1555/91) mukaan päätökset, joilla ulkomaalaiselle myönnetään lupa kuulua osakeyhtiön tai osuuskunnan hallitukseen tai toimia näiden prokuristina tai toimihenkilönä, on varustettava leimamerkillä. Leimaveron määrä on vuoden 1992 alusta ollut 1400 markkaa. Leimaverotuotto poistuisi tältä osin.

8. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimuksia koskevia säännöksiä on myös henkilöstörahostolaissa. Hallituksen esitys Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen liittyvien työoikeudellisten säännösten muuttamisesta (HE 109/1992 vp.) sisältää myös ehdotuksen laiksi henkilöstörahostolain 44 ja 48 §:n muuttamisesta, jossa ehdotetaan poistettavaksi hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimukset kokonaan. Esitys on annettu kesäkuussa 1992.

Tilintarkastusjärjestelmän kehittämistoimikunta esittää mietinnössään (komiteamietintö 1992:14) säädettäväksi tilintarkastajajärjestelmää ja tilintarkastusta sääntelevä yleislaki. Lakia sovellettaisiin kirjanpitolaissa (655/73) tarkoitettujen kirjanpitovelvollisten tilintarkastukseen ja näiden tilintarkastajiin. Tilintarkastajia koskevassa yleislaissa ehdotetaan säädettäväksi muun muassa tilintarkastajien kelpoisuusehdoista ja sen yhteydessä ehdotetaan kumottavaksi muun muassa osakeyhtiölain 10 luvun 3 §, jossa säädetään tilintarkastajien kansalaisuudesta ja asuinpaikasta. Kyseisessä laissa on muutoinkin tarkoitus täsmentää tilintarkastusta ja tilintarkastajia koskevia säännöksiä ja saattaa ne vastaamaan EY:n kahdeksatta neuvoston direktiiviä lakisääteisten tilintarkas-

tusten suorittamisesta vastuussa olevien henkilöiden hyväksymisestä (84/253/ETY).

Hallituksen esitys tilintarkastuslaiksi annetaan kuitenkin vasta vuoden 1993 aikana, minkä vuoksi tässä esityksessä ehdotetaan yhteisölaeissa esiintyviä tilintarkastajia koskevat säännökset muutettaviksi ETA-sopimuksen mukaisiksi.

Kuten edellä on mainittu, elinkeinon harjoittamisesta annettuun lakiin ehdotettaneen otettavaksi yleinen säännös, että elinkeinonharjoittajalla tulee aina olla edustaja, jolla on kotipaikka Suomessa. Säännöksellä on myös merkitystä elinkeinotoimintaa harjoittavan yhteisön sidosryhmien oikeusturvan kannalta.

Osakeyhtiölain kokonaisuudistusta on valmistellut osakeyhtiölakitoimikunta 1990, joka

luovuttaa mietintönsä syksyn 1992 aikana. Toimikunta ehdottanee muutoksia muun muassa osakeyhtiöiden tiedonantovelvollisuuteen. Samoin toimikunta ehdottanee muutoksia siihen, miten osakeyhtiölle saadaan haaste annetuksi tiedoksi niissä tilanteissa, joissa yhtiöllä ei ole toiminimenkirjoittamiseen oikeutettua henkilöä Suomessa. Ehdotetut säännökset tulisivat toteutuessaan parantamaan osakeyhtiöiden sidosryhmien oikeussuojaa.

Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi niitä yhteisöoikeudellisia lakeja, jotka kuuluvat oikeusministeriön hallinnonalaan. Valtiovarainministeriössä valmistellaan vastaavat muutokset pankkilakeihin, sosiaali- ja terveysministeriössä vakuutuslainsäädäntöön sekä liikenne- ja merilakiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Osakeyhtiölaki

2 luku. Osakeyhtiön perustaminen

1 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotettu muutos on pelkästään tekninen. Perustajina voisi edelleen toimia yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Pykälän 2 momentissa säädetään perustajien asuin- tai kotipaikkaa koskevista vaatimuksista. Ehdotuksen mukaan vähintään puolella perustajista tulisi olla asuin- tai kotipaikka Euroopan talousalueella. Samoin kuin voimassa olevan lain mukaan, kauppa- ja teollisuusministeriö voisi myöntää hakemuksesta luvan poiketa tästä vaatimuksesta.

Asuinpaikkavaatimus koskisi yhtäläillä Suomen kuin muidenkin maiden kansalaisia. Jotta henkilöllä voitaisiin katsoa olevan asuinpaikka Euroopan talousalueella, edellytetään asumiselta tiettyä pysyvyyttä. Jos esimerkiksi Euroopan talousalueen ulkopuolella asuva oleskelee väliaikaisesti vapaa-ajan asunnossaan Euroopan talousalueella, ei hänellä voitaisi katsoa olevan asuinpaikka Euroopan talousalueella. Pelkkä tilapäinen oleskelu tiettyssä valtiossa esimerkiksi lomanvieton, yksittäisen työtehtävän suoritta-

misen tai opiskelun yhteydessä ei olisi riittävä perustamaan asuinpaikkaa siellä.

Pykälän uudessa 3 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, jolloin oikeushenkilöllä voidaan katsoa tässä yhteydessä olevan kotipaikka Euroopan talousalueella. Ehdotus perustuu ETA-sopimuksen 34 artiklaan. Oikeushenkilön tulee ensinnäkin olla perustettu jonkin ETA-valtion lainsäädännön mukaan. EY:n yhtiöoikeudellisilla direktiiveillä on pyritty yhdenmukaistamaan jäsenvaltioiden yhtiöoikeudellista ja toisessa neuvoston direktiivissä niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi osakeyhtiöitä perustettaessa sekä niiden pääomaa säilytettäessä ja muutettaessa (77/91/ETY) säännelläänkin muun muassa osakeyhtiön perustamista. Osakeyhtiölakia siirtymäajan kuluessa muutetaan siten, että se on yhdenmukainen EY:n yhtiöoikeudellisten direktiivien kanssa. Sen lisäksi, että oikeushenkilö on perustettu ETA-valtion lainsäädännön mukaan, tulisi sillä olla joko sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka jossakin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Pykälän 4 momentti vastaa nykyistä 3 momenttia.

8 luku. Yhtiön johto

4 §. Pykälän 1 momentissa säädetään yhtiön hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan asuinpaikkavaatimuksesta. Momentin mukaan tulisi vähintään puolella hallituksen jäsenistä olla asuinpaikka Euroopan talousalueella. Tämän lisäksi tulisi toimitusjohtajalla olla lähtökohtaisesti asuinpaikka Euroopan talousalueella.

Kauppa- ja teollisuusministeriöllä säilyisi edelleenkin mahdollisuus myöntää lupa poiketa asuinpaikkavaatimuksesta.

Asuinpaikkavaatimusta sovelletaan osakeyhtiölain mukaan myös hallituksen varajäseniin (8 luku 1 § 4 mom.) ja toimitusjohtajan varamieheen (8 luku 3 § 3 mom.) sekä selvitysmiehiin (13 luku 6 § 2 mom.). Jos yhtiöllä on hallintoneuvosto, sovelletaan myös siihen osakeyhtiölain 8 luvun 11 §:n 3 momentin perusteella samoja säännöksiä kuin yhtiön hallitukseen.

Yhtiön toiminimenkirjoittajan tulee täyttää osakeyhtiölain 8 luvun 12 §:n mukaan vastaavat edellytykset kuin toimitusjohtajan. Yhtiön toiminimenkirjoittajalla, joka ei ole hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella. Kauppa- ja teollisuusministeriö voisi myöntää poikkeuksen tästäkin vaatimuksesta.

10 luku. Tilintarkastus ja erityinen tarkastus

3 §. Pykälän 1 momentissa säädetään osakeyhtiön tilintarkastajan kansalaisuudesta ja asuinpaikasta. Myös tilintarkastajan kansalaisuusvaatimuksesta ehdotetaan luovuttavaksi kokonaan. Sen sijaan tässä vaiheessa ehdotetaan, että vähintään yhdellä tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella. Tämän lisäksi voisi tilintarkastajana toimia Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin sääntöjen mukaan hyväksytty tilintarkastusyhteisö.

1.2. Asunto-osakeyhtiölaki

Asunto-osakeyhtiölain 53 §:n 1 momentin hallituksen jäseniä ja isännöitsijää sekä 65 §:n 1 momentin tilintarkastajia koskevat kelpoisuusvaatimukset ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan osakeyhtiölain säännöksiä. Asunto-osakeyhtiölain 53 §:n mukaan myös isännöitsijällä tulee olla asuinpaikka Suomessa. Asunto-osa-

keyhtiön isännöitsijän asema vastaa pitkälti osakeyhtiön toimitusjohtajan asemaa. Tämän vuoksi myös isännöitsijää koskeva asuinpaikkavaatimus ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaa osakeyhtiölain toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä.

1.3. Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä

Avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 10 luvun 2 §:n 1 momentissa säädettyjä tilintarkastajan kelpoisuusehtoja ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin osakeyhtiölaissa.

1.4. Osuuskuntalaki

Osuuskuntalain 69 §:n 1 momentissa säädettyjä osuuskunnan hallituksen jäsenten kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan muutettaviksi. Voimassa olevan lain mukaan osuuskunnan hallituksen jäsenten asuinpaikkaa ja kansalaisuutta koskevat vaatimukset ovat kohdistuneet koko hallitukseen. Sen sijaan osakeyhtiölaissa asuinpaikka- ja kansalaisuusvaatimus säädetään ainoastaan puolelle hallituksen jäsenistä. Koska ei ole syytä ylläpitää osuuskuntalaissa tiukempaa vaatimusta kuin osakeyhtiölaissa, ehdotetaan näiden lakien hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimukset yhtenäistettäväksi tässä yhteydessä. Ehdotuksen mukaan puolella osuuskunnan hallituksen jäsenistä tulisi olla asuinpaikka ETA-valtiossa. Osuuskunnan hallintoneuvoston jäseniin sovelletaan vastaavasti, mitä hallituksen jäsenistä säädetään.

Osuuskuntalain voimassa olevien säännösten mukaan hallituksen jäsen ei saa olla vajaavaltainen. Vajaavaltaisuutta koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi teknisistä syistä 2 momenttiin ja momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myöskään konkurssissa oleva ei voisi olla osuuskunnan hallituksen jäsenenä. Ehdotettu säännös olisi tällöin yhdenmukainen muiden yhteisölakien kanssa.

Osuuskuntalain 76 §:n 1 momentissa säädetään toiminimenkirjoittajasta ja 80 §:n 1 momentissa osuuskunnan hallinnon hoitajasta. Näiltä osin ehdotetut muutokset vastaavat osakeyhtiölakiin ehdotettuja muutoksia. Tilintarkastajista säädetään osuuskuntalain 88 §:n 1 momentissa. Momenttia ehdotetaan muutetta-

vaksi siten, että tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella. Tämän lisäksi ehdotetaan momenttia yhtenäistettäväksi muiden yhteisölakien tilintarkastajaa koskevien säännösten kanssa siten, että täysivaltaisuusvaatimuksen sijasta säädettäisiin, että tilintarkastaja ei saa olla vajaavaltainen eikä konkurssissa.

Voimassa olevan lain mukaan poikkeuslupan osuuskunnan toiminimenkirjoittajan ja hallinnon hoitajan osalta myöntää valtioneuvosto. Hallituksen jäsenten osalta siirrettiin poikkeuslupa-asiat vuonna 1989 osuuskuntalain muutoslailla kauppa- ja teollisuusministeriölle. Nyt ehdotetaan, että myös toiminimenkirjoittajia ja hallinnon hoitajaa koskevat lupa-asiat siirretään valtioneuvoston yleisistunnosta kauppa- ja teollisuusministeriölle.

Voimaantulon osalta säädettäisiin erikseen niistä tilanteista, jolloin hallituksen jäsenenä, toiminimenkirjoittajana tai 80 §:ssä tarkoitettuna hallinnon hoitajana on henkilö, joka lain voimaan tullessa on asetettu konkurssiin. Tällainen henkilö voisi edelleen toimia tehtävässään lain voimaantulon jälkeenkin. Lain voimaantulon jälkeen ei kuitenkaan enää voisi valita eikä myöskään ilmoittaa rekisteriviranomaiselle konkurssissa olevaa henkilöä. Jos ennen lain voimaantuloa hallituksen jäseneksi, toiminimenkirjoittajaksi tai hallinnonjohtajaksi olisi valittu henkilö, joka on asetettu konkurssiin, mutta valintaa ei vielä olisi rekisteröity, tulisi osuuskunnan valita tehtävään uusi henkilö.

1.5. Prokuralaki

Prokuralain 4 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se täyttää ETA-sopimuksesta tulevat velvoitteet. Tällöin osakeyhtiön ja osuuskunnan prokuristilla tulisi pääsäännön mukaan olla asuinpaikka jossakin ETA-valtiossa. Kauppa- ja teollisuusministeriöllä säilyisi kuitenkin edelleen mahdollisuus myöntää myös prokuristin osalta poikkeuslupa. Koska osuuskuntalakia ja osakeyhtiölakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että näiden yhteisöjen toiminimenkirjoittajien kansalaisuusvaatimus poistetaan, ei prokuralaissa enää tarvittaisi viittausta näiden lakien toiminimenkirjoittajia koskeviin säännöksiin.

1.6. Säätiölaki

Säätiölain 6 §:ssä säädetään säätiörekisteriin

tehtävän ilmoituksen sisällöstä. Koska kansalaisuudella ei ehdotuksen mukaan olisi enää merkitystä, ehdotetaan 2 momentin 1 ja 4 kohtaa muutettavaksi siten, että hallituksen jäsenen ja toiminimenkirjoittajien osalta tulisi ilmoittaa täydellisen nimen lisäksi asuinpaikka. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi 7 §:ään, jossa säädetään niistä tiedoista, jotka on merkittävä säätiörekisteriin.

Säätiölain 9 §:n 2 momentissa olevasta säätiön hallituksen jäsenten kansalaisuusvaatimuksesta ehdotetaan luovuttavaksi vastaavasti kuin osakeyhtiölaissa. Ehdotuksen mukaan säätiön hallituksen jäseniltä edellytettäisiin kuitenkin, että heillä olisi asuinpaikka jossakin ETA-valtiossa.

Koska säätiöt eivät pääsääntöisesti harjoita elinkeinotoimintaa, ei niihin myöskään sovelleta elinkeinolakia eikä siihen ehdotettua määräystä edustajasta, jolla on oikeus elinkeinonharjoittajan puolesta ottaa vastaan haasteita ja muita tiedoksiantoja, silloin kun elinkeinonharjoittajan puolesta toimimaan oikeutetuilla on asuinpaikka muualla kuin Suomessa. Koska säätiöt voivat toisaalta hallinnoida suuriakin varoja, on tärkeää, että myös säätiöille saadaan tarvittaessa toimitetuksi haasteet ja muut tiedoksiannot. Tämän vuoksi ehdotetaan säätiölaissa säädettäväksi, että vähintään yhdellä sellaisella henkilöllä tulee olla asuinpaikka Suomessa, jolle 10 §:n 3 momentin mukaan voidaan toimittaa haaste tai muu tiedoksianto eli hallituksen puheenjohtajalla tai henkilöllä, jolle 10a §:n mukaan voidaan antaa toiminimenkirjoittamisoikeus. Säätiöllä olisi kuitenkin oikeus hakea poikkeuslupaa sekä hallituksen jäsenten että toiminimenkirjoittajien asuinpaikan osalta.

Lisäksi ehdotetaan, että momenttiin tehtäisiin tekninen muutos poikkeuslupan myöntämisen osalta. Säätiöasetuksen 3 §:n mukaan ratkaisee oikeusministeriö säätiölain 9 §:n 2 momentissa valtioneuvostolle säädetyt asiat. Nyt ehdotetaan, että säätiölakia muutettaisiin niin, että se vastaa jo olemassa olevaa asetuksen mukaista tilannetta. Lain voimaan tulon jälkeen muutettaisiin säätiöasetuksen 3 §:ää tältä osin.

1.7. Vesilaki

Vesilain 5 luvun 53 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että uittoyhdistyksen hallituksen jäsenten kansalaisuusvaatimus poistetaan kokonaan ja asuinpaikkavaatimus laa-

jennetaan Euroopan talousalueeseen. Maa- ja metsätalousministeriö voisi edelleenkin yksittäistapauksissa hakemuksesta myöntää poikkeuksen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi jo ennestään laissa ollut säännös, jonka mukaan hallituksen jäsen ei saa olla vajaavaltainen. Lisäksi ehdotetaan, että momenttia yhdenmukaistetaan muiden yhteisölakien kanssa säännöksellä, jonka mukaan myöskään uitoyhdistyksen hallituksen jäsen ei saa olla konkurssissa oleva.

Vesilain 5 luvun 56 §:ssä on viittaus 53 §:n 1 momenttiin. Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi siten, että viittaus koskee myös muutettua 2 momenttia.

Vesilain 5 luvun 59 § ehdotetaan muutettavaksi siten, että tilintarkastajiin sovellettaisiin, mitä on säädetty hallituksen jäsenten kotipaikasta. Tällöin tilintarkastajalla tulisi olla asuin-

paikka Euroopan talousalueella eikä hän saisi olla vajaavaltainen eikä konkurssissa.

Vesilaissa olevien viittaussäännösten (6 luku 28 § 1 mom., 7 luku 11 § 1 mom., 8 luku 18 § 2 mom. sekä 10 luku 16 § 1 mom.) nojalla muutos koskisi vastaavasti myös ojitus-, järjesty- ja viemäriyhtiön toimitsijoita sekä säännöstely-yhtiön hallitusta.

2. Voimaantulo

Lakiehdotukset liittyvät ETA-sopimukseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että ne tulevat voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

osakeyhtiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) 2 luvun 1 §, 8 luvun 4 §:n 1 momentti ja 10 luvun 3 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 1 § osittain muutettuna 9 päivänä elokuuta 1985 annetulla lailla (701/85) ja 8 luvun 4 §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, seuraavasti:

2 luku

Osakeyhtiön perustaminen

1 §

Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö (*perustaja*).

Vähintään puolella perustajista tulee olla asuinpaikka tai, jos perustaja on oikeushenkilö, kotipaikka Euroopan talousalueella, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä lupaa poiketa tästä.

Oikeushenkilöllä on kotipaikka Euroopan talousalueella, kun se on perustettu Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja kun sillä on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla perustajana.

8 luku

Yhtiön johto

4 §

Vähintään puolella hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajalla on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä yhtiölle lupaa poiketa tästä.

10 luku

Tilintarkastus ja erityinen tarkastus

3 §

Vähintään yhdellä tilintarkastajalla tulee olla

asuinpaikka Euroopan talousalueella tai tilintarkastajan tulee olla 3 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla tilintarkastajana.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

2.

Laki

asunto-osakeyhtiölain 53 ja 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä toukokuuta 1991 annetun asunto-osakeyhtiölain (809/91) 53 §:n 1 momentti ja 65 §:n 1 momentti seuraavasti:

53 §

Hallituksen jäsenen ja isännöitsijän kelpoisuusvaatimukset

Vähintään puolella hallituksen jäsenistä ja isännöitsijällä on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä yhtiölle lupaa poiketa tästä.

roopan talousalueella tai tilintarkastajan tulee olla 4 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei saa olla tilintarkastajana.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

65 §

Tilintarkastajan kelpoisuusvaatimukset

Tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Eu-

3.

Laki

avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 10 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 29 päivänä huhtikuuta 1988 annetun lain (389/88) 10 luvun 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

10 luku

Tilintarkastus

2 §

Tilintarkastajan kelpoisuusehdot

Vähintään yhdellä tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella tai tilintarkastajan tulee olla 2 momentissa tarkoitettu

yhteisö. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla tilintarkastajana. Tilintarkastajalla tulee olla sellainen kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus, joka yhtiön toimintaan katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

4.

Laki

osuuskuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 69 §, 76 §:n 1 momentti, 80 §:n 1 momentti ja 88 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 69 § osittain muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla (1240/89) ja 76 §:n 1 momentti 29 päivänä toukokuuta 1981 annetussa laissa (371/81), seuraavasti:

69 §

Vähintään puolella hallituksen jäsenistä tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä osuuskunnalle lupaa poiketa tästä.

Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä.

76 §

Toiminimenkirjoittajaan sovelletaan, mitä 69 §:ssä säädetään hallituksen jäsenistä.

80 §

Säännöissä voidaan määrätä, että hallitus saa jollekulle jäsenelleen antaa tehtäväksi sen valvonnassa hoitaa juoksevia asioita tai muutoin määrättyä osaa hallinnosta. Niin ikään voidaan hallitus säännöissä oikeuttaa antamaan sanotunlainen toimivalta hallitukseen kuulumattomalle henkilölle. Toimivaltaa ei kuitenkaan saa antaa henkilölle, joka on vajaavaltainen tai konkurssissa, eikä myöskään

ilman kauppa- ja teollisuusministeriön lupaa sille, jolla ei ole asuinpaikkaa Euroopan talousalueella.

88 §

Tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla tilintarkastajana. Tilintarkastajalla tulee olla sellainen kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus, mikä osuuskunnan toimintaan katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Mitä tässä laissa säädetään konkurssissa olevasta, ei kuitenkaan sovelleta sellaiseen hallituksen jäsenen, toiminimenkirjoittajaan tai osuuskuntalain 80 §:ssä tarkoitettuun osuuskunnan hallinnon hoitajaan, joka on asetettu konkurssiin ennen tämän lain voimaantuloa.

5.

Laki

prokuralain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun prokuralain (130/79) 4 §, sellaisena kuin se on 9 päivänä elokuuta 1985 annetussa laissa (702/85), seuraavasti:

4 §

Osakeyhtiön ja osuuskunnan prokuristilla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä osakeyhtiölle tai osuuskunnalle lupaa poiketa tästä.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

6.

Laki säätiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 5 päivänä huhtikuuta 1930 annetun säätiölain (109/30) 6 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta, 7 §:n 1 momentin 2 kohta ja 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 6 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta ja 7 §:n 1 momentin 2 kohta 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetussa laissa (400/64) sekä 9 §:n 2 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1987 annetussa laissa (349/87), seuraavasti:

6 §

Säätiö on ilmoitettava säätiörekisteriin kuuden kuukauden kuluessa perustamisluvan antamisesta. Ilmoitus on hallituksen jokaisen jäsenen allekirjoitettava ja siihen tulee sisältyä:

1) ilmoitus hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen täydellisestä nimestä ja asuinpaikasta;

4) ilmoitus sellaisen henkilön täydellisestä nimestä ja asuinpaikasta, jolle on annettu oikeus säätiön nimen kirjoittamiseen yksin tai yhdessä toisen kanssa; sekä

7 §

Säätiörekisteriin on merkittävä:

2) hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen samoin kuin säätiön

jokaisen nimenkirjoittajan täydellinen nimi ja asuinpaikka, sekä jos hallituksena toimivat toisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet taikka viranomaisen, maininta siitä; sekä

9 §

Säätiön hallituksen jäsenillä ja nimenkirjoittajilla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella. Vähintään yhdellä 10 §:n 3 momentissa tarkoitettulla henkilöllä tulee olla asuinpaikka Suomessa. Oikeusministeriö voi myöntää säätiölle luvan poiketa tässä säädetyistä vaatimuksista.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

7.

Laki vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 5 luvun 53 §:n 1 ja 2 momentti, 56 § sekä 59 §:n 2 momentti, näistä 5 luvun 53 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (629/91), seuraavasti:

5 luku

Puutavaran uitto

53 §

Uittoyhdistyksen hallituksen jäsenellä on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei maa- ja metsätalousministeriö myönnä uittoyhdistykselle lupaa poiketa tästä.

Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä.

56 §

Hallitus saa jäsenelleen taikka uittopäällikölle tai muulle yhdistyksen toimihenkilölle antaa tehtäväksi hallituksen valvonnan alaisena hoi-

taa määrättyjä hallintotehtäviä. Tällaisen henkilön osalta on soveltavin osin noudatettava, mitä tämän luvun 53 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään hallituksen jäsenestä ja 54 §:ssä hallituksesta.

59 §

Tilintarkastajasta on voimassa, mitä tämän luvun 53 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään hallituksen jäsenestä.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Mitä tässä laissa säädetään konkurssissa olevasta, ei kuitenkaan sovelleta sellaiseen uittoyhdistyksen hallituksen jäseneseen, joka on asetettu konkurssiin ennen tämän lain voimaan tuloa.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

1.

Laki**osakeyhtiölain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) 2 luvun 1 §, 8 luvun 4 §:n 1 momentti ja 10 luvun 3 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 1 § osittain muutettuna 9 päivänä elokuuta 1985 annetulla lailla (701/85) ja 8 luvun 4 §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 luku

Osakeyhtiön perustaminen

1 §

Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi perustaja.

Perustajan tulee olla Suomessa asuva Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen. Perustajista enintään puolet saa kuitenkin asua muussa pohjoismaassa kuin Suomessa. Perustajana voi olla myös suomalainen yhteisö tai säätiö. Suomalainen avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö voi kuitenkin olla perustajana vain, jos sen velvoitteista henkilökohtaisesti vastuussa olevat yhtiömiehet ovat Suomessa asuvia Suomen tai muun pohjoismaan kansalaisia. Kauppa- ja teollisuusministeriön luvalla muutkin kuin edellä mainitut voivat olla perustajina.

Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla perustajana.

1 §

Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö (*perustaja*).

Vähintään puolella perustajista tulee olla asuinpaikka tai, jos perustaja on oikeushenkilö, kotipaikka Euroopan talousalueella, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä lupaa poiketa tästä.

Oikeushenkilöllä on kotipaikka Euroopan talousalueella, kun se on perustettu Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja kun sillä on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla perustajana.

8 luku

Yhtiön johto

4 §

Vähintään puolet hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajan on oltava Suomessa asuvia Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaisia. Pohjoismaiden ulkopuolella asuvia taikka muun valtion kuin Suomen tai muun Pohjoismaan kansalaisia voi hallituksen jäsenistä kuitenkin olla enintään kolmasosa. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi myöntää yhtiölle luvan poiketa tässä säädetyistä vaatimuksista.

4 §

Vähintään *puolella* hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajalla on oltava *asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä yhtiölle lupaa poiketa tästä.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 luku

Tilintarkastus ja erityinen tarkastus

3 §

Vähintään yhden tilintarkastajan tulee olla Suomessa asuva Suomen kansalainen tai 3 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla tilintarkastajana.

3 §

Vähintään yhdellä tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella tai tilintarkastajan tulee olla 3 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla tilintarkastajana.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

2.

Laki

asunto-osakeyhtiölain 53 ja 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä toukokuuta 1991 annetun asunto-osakeyhtiölain (809/91) 53 §:n 1 momentti ja 65 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

53 §

Hallituksen jäsenen ja isännöitsijän kelpoisuusvaatimukset

Vähintään puolella hallituksen jäsenistä ja isännöitsijällä on oltava kotipaikka Suomessa, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä lupaa poiketa tästä.

53 §

Hallituksen jäsenen ja isännöitsijän kelpoisuusvaatimukset

Vähintään puolella hallituksen jäsenistä ja isännöitsijällä on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä yhtiölle lupaa poiketa tästä.

65 §

Tilintarkastajan kelpoisuusvaatimukset

Tilintarkastajan tulee olla Suomessa asuva henkilö tai 4 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei saa olla tilintarkastajana.

65 §

Tilintarkastajan kelpoisuusvaatimukset

Tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella tai tilintarkastajan tulee olla 4 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei saa olla tilintarkastajana.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

3.

Laki

avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 10 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 29 päivänä huhtikuuta 1988 annetun lain (389/88) 10 luvun 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 luku

Tilintarkastus

2 §

Tilintarkastajan kelpoisuusehdot

Vähintään yhden tilintarkastajan tulee olla Suomessa asuva Suomen kansalainen tai 2 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla tilintarkastajana. Tilintarkastajalla tulee olla sellainen kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus, joka yhtiön toimintaan katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi.

2 §

Tilintarkastajan kelpoisuusehdot

Vähintään yhdellä tilintarkastajalla tulee olla *asuinpaikka Euroopan talousalueella* tai tilintarkastajan tulee olla 2 momentissa tarkoitettu yhteisö. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla tilintarkastajana. Tilintarkastajalla tulee olla sellainen kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus, joka yhtiön toimintaan katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

4.

Laki

osuuskuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 69 §, 76 §:n 1 momentti, 80 §:n 1 momentti ja 88 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 69 § osittain muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla (1240/89) ja 76 §:n 1 momentti 29 päivänä toukokuuta 1981 annetussa laissa (371/81), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

69 §

Hallituksen jäsenenä saa olla ainoastaan tässä maassa asuva Suomen kansalainen, joka ei ole vajaavaltainen.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on sanottu, kauppa- ja teollisuusministeriö voi yksittäistapauksessa antaa luvan siihen, että hallituksessa saa olla jäseninä ulkomaalaisia tai ulkomailla asuvia Suomen kansalaisia, ei kuitenkaan enempää kuin kolmannes hallituksen jäsenten koko luvusta.

76 §

Toiminimen kirjoittamisoikeutta ei saa antaa henkilölle, joka on vajaavaltainen eikä myöskään ilman valtioneuvoston lupaa sille, joka ei ole tässä maassa asuva Suomen kansalainen.

80 §

Säännöissä voidaan määrätä, että hallitus saa jollekulle jäsenelleen antaa tehtäväksi sen valvonnassa hoitaa juoksevia asioita tai muutoin määrättyä osaa hallinnosta. Niin ikään voidaan hallitus säännöissä oikeuttaa antamaan sanotunlainen toimivalta hallitukseen kuulumattomalle henkilölle, joka ei ole vajaavaltainen, ei kuitenkaan muulle kuin tässä maassa asuvalle Suomen kansalaiselle, ellei valtioneuvosto jossakin tapauksessa myönnä siihen lupaa.

88 §

Tilintarkastajana saa olla ainoastaan tässä maassa asuva täysivaltainen Suomen kansalainen. Hänellä tulee olla sellainen kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus, mikä osuuskunnan toimintaan katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi.

Ehdotus

69 §

Vähintään puolella hallituksen jäsenistä tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä osuuskunnalle lupaa poiketa tästä.

Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä.

76 §

Toiminimenkirjoittajaan sovelletaan, mitä 69 §:ssä säädetään hallituksen jäsenistä.

80 §

Säännöissä voidaan määrätä, että hallitus saa jollekulle jäsenelleen antaa tehtäväksi sen valvonnassa hoitaa juoksevia asioita tai muutoin määrättyä osaa hallinnosta. Niin ikään voidaan hallitus säännöissä oikeuttaa antamaan sanotunlainen toimivalta hallitukseen kuulumattomalle henkilölle. *Toimivaltaa ei kuitenkaan saa antaa henkilölle, joka on vajaavaltainen tai konkurssissa eikä myöskään ilman kauppa- ja teollisuusministeriön lupaa sille, jolla ei ole asuinpaikkaa Euroopan talousalueella.*

88 §

Tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla tilintarkastajana. Tilintarkastajalla tulee olla sellainen kirjanpidon ja taloudellisten asiain tuntemus, mikä osuuskunnan toimintaan katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Mitä tässä laissa säädetään konkurssissa olevasta ei kuitenkaan sovelleta sellaiseen hallituksen jäsenen, toiminimenkirjoittajaan tai osuuskuntalain 80 §:ssä tarkoitettuun osuuskunnan hallinnon hoitajaan, joka on asetettu konkurssiin ennen tämän lain voimaantuloa.

5.

Laki

prokuralain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun prokuralain (130/79) 4 §, sellaisena kuin se on 9 päivänä elokuuta 1985 annetussa laissa (702/85), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Osakeyhtiön ja osuuskunnan prokuristin tulee asua Suomessa ja täyttää näiden yhteisöjen toiminimenkirjoittajille säädetyt kansalaisuusvaatimukset, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä poikkeusta.

4 §

Osakeyhtiön ja osuuskunnan prokuristilla tulee olla *asuinpaikka Euroopan talousalueella*, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä *osakeyhtiölle tai osuuskunnalle lupaa poiketa tästä.*

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

6.

Laki

säätiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 5 päivänä huhtikuuta 1930 annetun säätiölain (109/30) 6 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta, 7 §:n 1 momentin 2 kohta ja 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 6 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta ja 7 §:n 1 momentin 2 kohta 13 päivänä heinäkuuta 1964 annetussa laissa (400/64) sekä 9 §:n 2 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1987 annetussa laissa (349/87), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Säätiö on ilmoitettava säätiörekisteriin kuuden kuukauden kuluessa perustamisluvan antamisesta. Ilmoitus on hallituksen jokaisen jäsenen allekirjoitettava ja siihen tulee sisältyä:

1) ilmoitus hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen täydellisestä nimestä, kansalaisuudesta ja kotipaikasta;

4) ilmoitus sellaisen henkilön täydellisestä nimestä, kansalaisuudesta ja kotipaikasta, jolle on annettu oikeus säätiön nimen kirjoittamiseen yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa; sekä

6 §

Säätiö on ilmoitettava säätiörekisteriin kuuden kuukauden kuluessa perustamisluvan antamisesta. Ilmoitus on hallituksen jokaisen jäsenen allekirjoitettava ja siihen tulee sisältyä:

1) ilmoitus hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen täydellisestä nimestä ja *asuinpaikasta*;

4) ilmoitus sellaisen henkilön täydellisestä nimestä ja *asuinpaikasta*, jolle on annettu oikeus säätiön nimen kirjoittamiseen yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa; sekä

7 §

Säätiörekisteriin on merkittävä:

2) hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen samoin kuin säätiön jokaisen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, kansalaisuus ja kotipaikka, sekä, jos hallituksena toimivat toisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet taikka viranomainen, maininta siitä; sekä

7 §

Säätiörekisteriin on merkittävä:

2) hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen samoin kuin säätiön jokaisen nimenkirjoittajan täydellinen nimi ja *asuinpaikka*, sekä jos hallituksena toimivat toisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet taikka viranomainen, maininta siitä; sekä

9 §

Säätiön hallituksen jäsenten ja nimenkirjoittajien tulee olla Suomessa asuvia Suomen kansalaisia, jollei valtioneuvosto myönnä poikkeusta.

9 §

Säätiön hallituksen jäsenillä ja nimenkirjoittajilla tulee olla *asuinpaikka Euroopan talousalueella. Vähintään yhdellä 10 §:n 3 momentissa tarkoitettulla henkilöllä tulee olla asuinpaikka Suomessa. Oikeusministeriö voi myöntää säätiölle luvan poiketa tässä säädetyistä vaatimuksista.*

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

7.

Laki**vesilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 5 luvun 53 §:n 1 ja 2 momentti, 56 § sekä 59 §:n 2 momentti, näistä 5 luvun 53 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (629/91), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

Puutavaran uitto

53 §

Uittoyhdistyksen hallituksen jäsenenä saa olla ainoastaan Suomen kansalainen, joka asuu tässä maassa eikä ole vajaanvaltainen.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, maa- ja metsätalousministeriö voi erityisessä tapauksessa antaa luvan siihen, että hallituksen jäsenenä saa olla ulkomaalainen tai ulkomailla asuva Suomen kansalainen. Hallituksessa ei mainitunlaisia henkilöitä kuitenkaan saa olla enempää kuin kolmannes sen jäsenluvusta.

53 §

Uittoyhdistyksen hallituksen jäsenenellä on *oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei maa- ja metsätalousministeriö myönnä uittoyhdistykselle lupaa poiketa tästä.*

Vajaanvaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä.

56 §

Hallitus saa jäsenelleen taikka uittopäällikölle tai muulle yhdistyksen toimihenkilölle antaa tehtäväksi hallituksen valvonnan alaisena hoitaa määrättyjä hallintotehtäviä. Tällaisen henkilön osalta on soveltuvin osin noudatettava, mitä hallituksen jäsenestä tämän luvun 53 §:n 1 momentissa ja hallituksesta 54 §:ssä on säädetty.

56 §

Hallitus saa jäsenelleen taikka uittopäällikölle tai muulle yhdistyksen toimihenkilölle antaa tehtäväksi hallituksen valvonnan alaisena hoitaa määrättyjä hallintotehtäviä. Tällaisen henkilön osalta on soveltuvin osin noudatettava, mitä *tämän luvun 53 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään hallituksen jäsenestä ja 54 §:ssä hallituksesta.*

59 §

Tilintarkastajasta on voimassa, mitä tämän luvun 53 §:ssä hallituksen jäsenestä on säädetty. *Tilintarkastajista saa kuitenkin vain yksi olla sanotun pykälän 2 momentissa tarkoitettu henkilö.*

59 §

Tilintarkastajasta on voimassa, mitä tämän luvun 53 §:n 1 ja 2 momentissa *säädetään hallituksen jäsenestä.*

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettyään ajankohtana.

Mitä tässä laissa säädetään konkurssissa olevasta, ei kuitenkaan sovelleta sellaiseen uittoyhdistyksen hallituksen jäseneseen, joka on asetettu konkurssiin ennen tämän lain voimaan tuloa.